

2010 Metsäpirtissä Vaskelan koskella sukuseuran matkan osanottajia

Hyvät sukulaiset!

Kesän 2009 sukukokouksessa esitettiin vahva toivomus, että voisimme viettää enemmän aikaa yhdessä tutustumalla omien tai vanhempiemme kotiseutuun ja pitää sukukokousta juuriemme maisemissa. Reilu vuosi sitten aloimme sukuseuran hallituksessa suunnitella tätä toivottua suvun yhteistä matkaa Metsäpirttiin. Kevättalvella näytti mukaan lähtijöiden joukko vielä kovin pieneltä, mutta päätimme kuitenkin toteuttaa matkan ja ottaa tarvittaessa varatuille paikoille mukaan muita kiinnostuneita metsäpirttiläisiä. Matkan lähestyessä alkoi ilmoittautumisia kuitenkin virrata ja joillekin jouduttiin jo tarjoamaan ”ei oota”. Alusta asti olimme tietoisia siitä, ettei kaikilla ollut mahdollisuutta ottaa osaa tämänvuotiseen sukuseuran tapaamiseen ja kokoukseen. Toivoimme kuitenkin, että tunnelmat voisivat välittyä muille matkalaisten kautta.

Aurinkoisena kesäkuun 30. päivän aamuna lähti 39 Peltosten poikien jälkeläistä ja joukkoon liittyneet neljä vaskelalaista kohti toisille tuttua ja joillekin vain kertomuksista mielikuvina elävää Metsäpirttiä. Rajamuodollisuuksista selvittyämme ajoimme Viipuriin, jossa viivähdimme vain hetken ehtiäksemme ajoissa määränpäähämme Sakkolan Kiviniemeen. Matkalla pysähdyimme ihailemaan Äyräpään ja Laatokan mahtavia rantoja. Saatoin vain todeta, että isovanhempieni kuvaama Karjalan kauneus ei ollut muistojen kultaamaa vaan todellisinta totta. Hotelille saavuimme ajoissa illalliselle. Väsyneenä majoitauduimme huoneisiimme ja nukahdimme odotusten täyttämään uneen.

Ensimmäisenä päivänä kiertelimme bussilla Metsäpirtissä niillä seuduilla, joilla matkalaisten koti tai vanhempien koti oli sijainnut. Yhteisenä kohteenamme oli Saunasaaren kuuluisa aallonmurtaja, jota ainakin minun Äijäni oli isänsä kanssa ollut rakentamassa. Siitä hän kertoikin aikanaan usein. Olivat hevosella niitä valtavia kivilohkareita rahdanneet ja mies voimin paikalleen asetelleet. Sään haltiat osoittivat meille ennen aallonmurtajan päätyyn ehdittyämme, miksi se oli rakennettu. Saimme niskaamme hirvittävän ukkosmyrskyn, joka oli vain esimakua siitä, millaisia myrskyjä Laatokalla saattaa raivota.

Toinen Metsäpirtti- päivämme oli aamusta asti odotusta ja ehkäpä jännitystäkin täynnä. Nyt jokainen suuntasi kohti omia kotikontujaan. Tässä otteita parin mukana olleen kirjoittamista jälkitunnelmista.

” Me neljä eli isäni, sisareni, mieheni ja minä ainoina vaskelalaisina vietimme yhden aamupäivän Vaskelan kylän tanhuvilla etsien tuttuja maamerkkejä. Vaskelan koski kuohui leveänä ja vuolaana ja siitä rantavedestä isäni ”bongasikin” ison kiven jolta oli poikasena uimaan uskaltanut. Vaelsimme Vaskelaa ristiin rastiin, mutta kotitalon kivijalkaa ei löytynyt. 70 vuodessa se oli jo ehtinyt kasvaa umpeen. Niin monta oli vuosia ehtinyt vierähtää, että isäni viimein pääsi koti-

konnuilleen käymään. Löysimme sentään Larin Paraskin muistokiven, ”memory stone”, jonne eräs ystävällinen paikallinen rouvashenkilö meidät tuli opastamaan. Siinä se tönötti pienen pihlajan juurella heinikon keskellä. Emme voineet kuin ihmetellä 85-vuotiaan isämme intoa ja kuntoa kun hän porhalsi entisillä kotitanhuvillaan.”

Pipa ja Eero Viitanen - Pää Koskinen - Veikko Koskinen

”Se päivä, kun kävimme äitimme kotipaikalla, oli tietysti se kaikkein tärkein. Saimme toisten kanssa vaeltaa samaa tietä kuin äitimme olivat yhdessä vaelta-
neet kouluun ja kotiin. Paljon ei puhuttu, muisteltiin vain, tässäkö se oli? Osalla oli jo tiedossa missä käydä. Meidän osamme oli olla nyt ensimmäistä kertaa tuolla tiellä. Tärkeä apu kotipaikan löytymisessä oli niillä, jotka olivat käyneet siellä aikaisemmin ja tunsivat jo paikat. Kotitalon paikan löytäminen tuntui uhrin antamiselta, luovuttamiselta, hyvästijätöltä ehkä myös rauhan saamiselta. Paikalla oli vain kotipihlaja ja koivu. Siinä se äidin koti oli ollut, kuinka kauan, siitä ei ole tietoa. Mietin miten äiti on sieltä kävellyt kouluun ja leikkinyt. Aluksi en muistanut, mitä koulua hän oli käynyt. Hän oli kertonut matkan olleen viisi kilometriä. Kun yhdessä teimme tuota koulumatkaa, se tuntui niin pitkältä, ettemme jaksaneet sitä kävellä. Äitikin oli joskus ollut niin väsynyt, että oli nukahtanut ja kävellyt päin puuta. Iloksemme löysimme kauniita kukkia tien varrelta ja ihas-
telimme niitä. Tartuimme niihin kuin viimeiseen oljenkorpeen. Ja kuulimme ruis-
rääkän laulavan ja se lauloi varmaan yhtä kauniisti kuin silloin ennenkin.

Airi Sipilä

Minulle itselleni nousi elävästi mieleen isovanhempieni lapsuudessani kertomat tarinat ja kuvaukset Metsäpirtistä. Mummolassa viettämäni pitkät kesät ennen kouluikää ja usein myöhemminkin olivat usein sukeltamista muistojen Karjalaan. Silloin muodostamani kuvat asettuivat osittain nyt paikoilleen ja löysivät todellisuutensa. Talot ovat hävinneet ja maisemat muuttuneet. Mutta kun yritti pyyhkäistä vuosikymmenet pois, saattoi vähän kurkistaa silloiseen aikaan ja Karjalan kukoistukseen. Onneksi matkassa oli sukulaisia, jotka jo useamman kerran olivat käyneet paikan päällä ja tiesivät, missä minulle tärkeimmät kohdat sijaitsivat. Seuraavaksi löydän ne varmasti itsekkin. Niin mieleenpainuviksi kuviksi ne jäivät, vaikka vielä aika kuvamyllerrykseksi. Eihän yksipäivä vielä riittänyt kuin avaamaan ikkunoita kirkonkylällä asuneen äitini, Viisjoella asuneen mummoni ja Saaroisissa asuneen Äijäni kotitanhuvien tuntumiin. Onneksi sain kulkea heidän varmasti usein taivaltaman tien edes takaisin ja nauttia siitä menneestä rauhasta ja valoisuudesta.

Matkamme päättyi Metsäpirtin pitäjäjuhlaan. Kokoonnuimme aamupäivällä toisten Suomesta saapuneiden kanssa kunnostetulle vanhan hautausmaan muistomerkillä, josta yhteisen hetken jälkeen vaelsimme kylittäin lahjoitusmaamuistomerkillä. Lounaan jälkeen vietimme yhdessä entisten metsäpirttiläisten ja sen nykyisten asukkaiden kanssa kulttuuritalolla lämmin tunnelmaisen kyläjuhlan hienoine esityksineen. Jäi sellainen tunne, että yhteydenpito nykyisiin asukkaisiin on tärkeää, jotta muistot ja niistä muistuttavat muistomerkit säilyvät. Kaikkihan olisi voinut jo jäädä kaivureiden alle. Joka toinen vuosi vietettävä juhla on osoitus hyvästä yhteisymmärryksestä ja kiinteästä yhteydenpidosta. Kiitos niille, jotka meidän kaikkien puolesta ovat rakentaneet ja vaalineet tätä arvokasta kanssakäymistä.

Leni Knutar

Metsäpirtin Peltosten sukuseura ry. sukukokous Sakkolan Kiviniemessä, Hotelli Loveskajassa 1.7.2010

Ensimmäisen retkipäivän illallisen jälkeen pidimme vuosittaisen sukuseuran kokouksen. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat, jotka sujuivat karjalaisen sutjakkaasti Matti Laitisen johdolla. Sukuseuran puheenjohtajaksi valittiin uudelleen seuraavaksikin toimikaudeksi Leni Knutar. Hallituksesta jättäytyivät pois Matti Laitinen ulkomaille muuton vuoksi ja Pauli Kruhse, joka välttämättä halusi antaa sijaa nuoremmille.

*Haluan sanoa Paulille tässä suuret
kiitokset panostuksesta sukuseuran
hyväksi sen olemassa olon ajan!*

Uusiksi hallituksen jäseniksi valittiin Aila Müller ja Jyrki Peltonen. Näillä uusien voimien tuella suuntaamme kohti tulevaa toimintakautta. Muut hallituksen jäsenet ovat Liisa Anttalainen, Jussi Frösen, Pirkko Peltonen ja Taina Saarinen. Varajäseniksi valittiin Toini Lemmetti ja Mari Johansson. Rahastonhoitajana jatkaa Mirja Blomqvist.

Edellisessä sukukokouksessa valitusta sukuseuran logosta on valmistunut pinssi, jota myydään 3 € kappale. Pinssejä voi kysellä puheenjohtajalta tai Pirkko Peltoselta. Niitä tullaan myös myymään suvun tulevissa tapahtumissa.

Vuoden 2011 sukukokousta suunnitellaan pidettäväksi 2.7. Teuvalla. Sukutaapaamisestamme olisi mahdollisuus jatkaa yhdessä oloa ja tavata muita metsäpirttiläisiä seuraavana päivänä Metsäpirtin pitäjäjuhlassa 3.7. Seinäjoella.

Leni Knutar

Jäsenmaksu toukokuu 2010 – huhtikuu 2011

Sukukokous päätti 1.7.2010 pitää jäsenmaksun edelleen 10 eurossa. Sukuseuran uusi tilikausi alkaa aina toukokuun alusta, joten keräämme nyt jäsenmaksut kaudelle toukokuu 2010 – huhtikuu 2011.

Merkitse viestiosaan koko nimesi ja osoitteesi sekä mahdollinen sähköpostiosoite, jotta osaamme kohdistaa maksun oikeaan henkilöön. Jos maksat useamman jäsenmaksun kerralla, merkitse kaikkien nimet ja osoitteet viestiosaa.

Kaikissa jäsenasioissa voit ottaa yhteyttä jäsenrekisterin hoitajaan:
Pirkko Peltonen, Silkkitie 1 C 41, 01300 Vantaa
puhelin 040 521 1417 tai (09) 857 4617
sähköposti pirkko.peltonen (at) fimnet.fi

Saajan tilinumero Mottagarens kontonummer	Mietoisten Säästöpankki 435512-237320	IBAN FI53 4355 1220 0373 20	BIC HELSEFIHH
Saaja Mottagare	Metsäpirtin Peltosten sukuseura ry	Jäsenmaksu 2010 - 2011	
TILISIRTO. GIRERING Maksajan nimi ja osoite Betalarans nam och adress		Viitenumero Ref. nr	
	Allekirjoitus Underskrift		
Tilitä nro Från konto nr		Eräpäivä Förfallodag	Euro 31.12.2010

Hallituksen uudet jäsenet esittäytyvät

Jyrki Peltonen, varapuheenjohtaja, hallituksen jäsen

Ahteentie 3 A 19, 26660 Rauma, puh. 050 543 2753

sähköposti j.jyrki(at)gmail.com

Sukuhaara: Ari, Veikko, Paavo, Martti, Paavo, Paavo, Paavo, Paavo. (Myös yhteys Pekkaan ja Tahvoon)

Olen vuonna -82 syntynyt sukuseuramme tämän vuoden hallituksen varapuheenjohtaja. Kotoisin olen Pyhärannasta ja asustelen tällä hetkellä Raumalla. Perheeseeni kuuluvat avovaimo ja koira. Harrastuksiini kuuluu koiran kanssa lenkkeily, kitaransoitto, laskettelu ja moottoripyöräily. Työskentelen myynti-insinöörinä Eka Chemicalsille paperinvalmistuskemikaalien parissa. Peltosen sukuun kuulun isäni (kuten sukunimestäkin voi päätellä) puolelta mm. Paavon sukuhaarasta. Viime kesänä tehty Metsäpirtin matka oli minulle ensimmäinen vierailu katsomaan isänäitini ja –isäni kotopaikkoja, ja kun mummikin jaksoi lähteä mukaan, niin sain matkalla häneltä kosolti tietoa vanhoista asuinpaikoista ja vanhoista naapureista jne. Kokonaisuutena reissu oli todella mukava!

Aila Müller, hallituksen jäsen

Kaislakuja 10, 21110 Naantali, puh. 045 3105390

sähköposti amu13(at)luukku.com

Sukuhaara: Sanna Maria, Antti, Antti, Antti, Mikko, Tahvo, Paavo (Myös yhteys Pekkaan, Paavoon ja Mattiin)

Olen 66 vuotta sitten Lahdessa evakossa metsäpirttiläisistä vanhemmista syntynyt karjalainen. Äitini oli Sanna Maria Peltonen ja isäni Heikki Kiuru Metsäpirtin Koukkuniemestä. Polveudun siis äidin puolelta Metsäpirtin Peltosten Tahvon sukuhaarasta. Meitä lapsia oli yhteensä kuusi: viisi tyttöä ja yksi poika. Itse olen sisarusparven vanhin. Koulutukseltani olen kauppatieteiden maisteri ja jäänyt noin kuukausi sitten eläkkeelle atk-päällikön tehtävistä. Minulla on yksi poika, jonka kolmelle lapselle toivon nyt eläkkeellä ollessani riittävän enemmän aikaa. Harrastuksistani tärkeimpiä lienevät kuntoilu, marjastus ja sienestys sekä matkustelu. Yllätyksekseni löysin netistä viime keväänä tietoja Metsäpirtin Peltosten sukuseurasta ja totesin ilokseni itse kuuluvani kyseiseen sukuun. Sukututkimus kiinnostaa kovasti ja toivon, että nyt vapaarouvana voisin alkaa paneutua sen saloihin.

Hallituksessa jatkavat:

Leni Knutar, puheenjohtaja

Riissuontie 10 as 4, 31900 Punkalaidun, puh. 045 134 5142

sähköposti leni.knutar(at)elisanet.fi

Sukuhaara: Martti, Mikko, Tahvo, Mikko, Tahvo (ja Pekka, Matti ja Paavo)

Pirkko Peltonen, sukututkimus ja jäsenrekisteri / hallituksen jäsen

Silkkitie 1 C 41, 01300 Vantaa, puh. 040 521 1417 ja (09) 857 4617

sähköposti pirkko.peltonen(at)fimnet.fi

Sukuhaara: Emil, Juho, Martti, Matti, Tahvo (ja Matti ja Paavo)

Liisa Anttalainen, sihteeri / hallituksen jäsen

Sorolaisenkatu 9 as 75, 21200 Raisio, puh. 050 538 3550

sähköposti liisa.anttalainen(at)gmail.com

Sukuhaara: Juho, Mooses, Aatami, Aatami, Pekka (ja Tahvo)

Jussi Frösén, hallituksen jäsen

Teivontie 3 D 13, 33430 Vuorentausta, puh. 0400 327 416

sähköposti jussi.frosen(at)sanomamagazines.fi

Sukuhaara: Heikki, Juho, Aatami, Pekka (ja Tahvo ja Paavo)

Taina Saarinen, hallituksen jäsen

Jakokuja 12, 21200 Raisio, puh. 045 6757255

sähköposti taina.saarinen(at)saunalahti.fi

Sukuhaara: Martti, Antti, Martti, Aatami, Pekka

Mari Johansson, hallituksen varajäsen

Krouvarintie 9, 06400 Porvoo, puh. 050 528 2072

sähköposti mari.johansson(at)pp1.inet.fi

Sukuhaara: Tahvo, Mikko, Tahvo, Mikko, Tahvo (ja Valpuri)

Toini Lemmetti, hallituksen varajäsen

Pyhän Katariinan tie 10 C 48, 20780 Kaarina, puh. 040 821 7551

Sukuhaara: Eeva, Aapro, Mikko, Nuutti, Matti

Sukuseuran rahastonhoitajana jatkaa

Mirja Blomqvist, puh. 050 405 5881

sähköposti mirja.blomqvist(at)gmail.com

Sukuhaara: Simo, Juho, Aatami, Aatami, Pekka (ja Matti, Paavo ja Tahvo)

Pirkko Peltonen

Mistä Peltoset Metsäpirttiin?

Karjalan kannas 1500–1600-luvulla

Ruotsi-Suomi kävi lähes yhtäjaksoista sotaa 1500-luvun puolivälistä aina 1660-luvulle asti. Vuosisadan viimeiset vuosikymmenet olivat rauhallisempaa aikaa, mutta silloin koettiin useita pahoja katovuosia, joten alueen väestö ei päässyt helpolla. Kun vuonna 1617 Stolbovan rauhassa Karjala ja Inkerinmaa liitettiin Ruotsin valtakuntaan, niin alueella asuneesta ortodoksiväestöstä suuri osa siirtyi Venäjälle. Vuosina 1656–1658 venäläiset yrittivät uudelleen valloittaa Käkisalmen ja tässä Ruotsin ja Venäjän välillä käydyssä ruptuurisodassa taisteltiin mm. Metsäpirtin Taipaleessa ja Raudun kirkolla. Kannas autioitui monesti.

V. 1500 Vatjan viidenneksen verokirjassa on jo tunnistettavia metsäpirttiläisiä kylännimiä, mutta myös joillain asukkailla oli suomalaisperäisiä nimiä ”virallisten” venäjänkielisten kasteessa annettujen nimien lisäksi. Koko Sakkolan pogostan alueella Pyhäjärvi mukaan lukien oli vain 223 asuttua kylää ja 314 taloa ja 480 veroa maksavaa mieshenkilöä.

Jo 1500-luvulla olivat Olavinlinnan voudit jakaneet anekkeja eli kirjallisia todistuskappaleita maaomaisuudesta uudisasukkaille. Kaskiviljelylle oli Savossa liikaa väkeä, ja muuttovirta alkoi Savosta myös kaakkoon, Karjalan kannakselle. Muun muassa löytyy asiakirja (Suomen valtio-arkisto: Grönbladin kok. Varia fennica, arkki 16, 17), jonka mukaan Käkisalmen linnanpäällikkö Henrik Huggut 26.5.1587 lähettää Juhana kuninkaalle kirjeen ja pyytää saada autioituneeseen maakuntaan muualta Suomesta ne talonpojat, jotka hän oli jo aatelismies Pärttyli Eerikinpojan kanssa määrännyt sinne muuttamaan. Vuonna 1613 Metsäpirtissä jo oli asutusta viidessä kylässä: Koukunniemessä, Neusaarella, Metsäpirtin kylässä, Haapsaarella ja Lapanaisissa, ja asukkaiden nimet ovat jo osaksi supisuomalaisia. Peltosia ei ole vielä tunnistettavissa.

Peltoset Kannaksella

Mutta jo vuodelta 1631 peräisin olevassa maakirjassa (Kexholms läns Jordebok) mainitaan Sakkolan Haitermaassa Cnut Peldoin. - Haitermaa sijaitsee Suvantojärven pohjoispuolella ja mm Sakkolan rautatieasema sijaitsee siellä nykyisin -. Kun koko Haitermaan verotettava maa-ala oli ”10 ½ gamle ryske adrar” ja taloja ”10 + 1”, niin Nuutti Peltosen osuus oli ½ vanhaa venäläistä aateria. Vuonna 1629 hänen aaterilukunsa oli ollut 3/8 ja v. 1630 2/3 aateria. Silloin Venäjällä 1 auran ala eli aatran maa eli aateri vastasi noin 12 hehtaaria. Huomattakoon, että Sakkolassa verotus perustui jo maan verotukseen, harjoitettiin siis pelto- eikä kaskiviljelystä.

Vielä vuoden 1637 maakirjassa Haitermaan kylässä löytyy Peltonen, nyt Matz Pälldon eli Matti Peltonen, ja verotustiedotkin ovat muuttuneet. Oli ollut kato-

vuosia. Kymmenestä talosta jo yksi oli autiona, yhdestä oli muutettu Suomeen ja yksi eli köyhyydessä. Mutta Matti pystyi maksamaan veroa ja häntä verotettiin 2/3 aaterista, ja hän maksoi 9 taaleria, 10 2/3 äyriä ja 4 tynnyriä viljaa. Siihen aikaan yleensä vaadittiin jokaiselta aaterilta 6 hopeataaleria sekä 6 tynnyriä viljaa ja lisäksi 1 hopeataaleri heinistä. Autiutiloille muuttaneet talonpojat pääsivät ns. kruununtalonpoikien asemaan, mutta 1650-luvulla Ruotsin kuningatar Kristiina alkoi antaa maita läänityksinä suosikeilleen, ja vuonna 1680 läänityksien peruutuksen jälkeen maita annettiin vuokralle. Talonpojat joutuivat maksamaan joskus omavaltaisiakin veroja, laillisia veroja runsaammin, mutta kokivat kuitenkin olevansa isäntiä viljelemillään tiloilla. Kun Kannas vuonna 1710 joutui Venäjän vallan alle, niin Metsäpirtinkin maa-alueet tsaari Pietari Suuri antoi suosikilleen kreivi Mussin-Pushkinille lahjoitusmaina. Talonpojat kuitenkin myivät tiluksiaan, jakoivat niitä ja ottivat niille lainhuudon jne. Verotus oli monesti liian ankaraa maksukykyyn nähden, ja lisäksi miehiä piti kylistä lähettää Pietaria ja Kronstadtia rakentamaan. Isonvihan jälkeen vuonna 1726 saatettiin verotuksessa voimaan Ruotsin vallan aikaiset säännökset. Tässä vaiheessa aaterilta oli annettava lahjoitustilan isännälle 2,56 ruplaa rahaa, 4 tynnyriä ruista, 2 tynnyriä ohraa, 1 1/4 tynnyriä kauraa, 20 puutaa heinää, 10 naulaa voita, 3 naulaa villoja, 1 1/3 lammasta, 5 kanaa, 100 kananmunaa sekä työpäiviä puoleksi jalka-puoleksi hevospäivinä. Työpäiviä mainitaan olleen 12–60 vuodessa eri lähteiden mukaan.

Nuutti ja Matti eivät olleet enää elossa, kun edellä mainitut maanomistusolot myllertyivät. Virallisissa asiakirjoissa seuraava Peltonen tulee vastaan vuonna 1682 käräjäpöytäkirjoissa. Nuutti ja Matti kuitenkin sopivat kantaisämme Paavon esi-isiksi tai lähisukulaisiksi, koska Paavo antoi toiseksi vanhimmalle pojalleen nimen Matti ja tämä taas antoi pojalleen nimen Nuutti. Etunimet toistuvat suvussamme hyvin säännönmukaisesti myöhemmissäkin sukupolvissa.

Kevätkäräjillä Sakkolan Taipaleessa vuonna 1682 on haastettuna Pål Peldo eli Paavo Peltonen. Ja hänpä puolustaessaan itseään kertoo, että hänet oli vihitty Kuopiossa (Cuopio i Safvolax) 23,5 vuotta aiemmin, siis vuonna 1658 syksyllä. Sakkolan Taipaleessa hän oli asunut jo 17 vuotta eli vuodesta 1665 asti. Solvauksen esittäneen sepän mukaan Paavo olisi tullut Käkisalmen pohjoisesta läänistä Kokonniemestä (Kockoin Njem). Ainakin yksi Kokonniemi sijaitsee Jaakimassa.

Nyt mielikuvitusta väliin. Jos ajatellaan esi-isien lähteneen Savosta etsimään parempia viljelysmaita ja kalavesiä, niin vesistöjä pitkin on hyvät yhteydet mm. Sakkolan Haitermaahan. Vaikka Nuutti ei olisikaan kuulunut Henrik Huggutin määräämiin talonpoikiin, niin Nuutti olisi joka tapauksessa voinut lähteä Savosta 1600-luvun alussa vapaita viljelysmaita etsimään, ja samalla päässyt pakoon Ruotsin sotaväen ottoja. ”Nuutin Matin Paavo” olisi saattanut lähteä takaisin Savoan pakoon ruhtuurisotaa, joka kuten tekstin alussa mainittiin, käytiin 1656–

1658 ja ulottui Sakkolan - Metsäpirtin alueelle autoittaen sen. Savossa Paavo olisi mennyt naimisiin ja rauhallisten aikojen taas koittaessa olisi aloittanut uuden elämän Saaroisissa. Eli kuten käräjillä syytettiin: *"jättänyt oman vaimonsa Pohjoisessa läänissä sijaitsevaan Kokkoisenniemeen ja että Pål Peldo ei ole vielä vihitty sen Naisen kanssa, jonka kanssa hän samalla paikkakunnalla nyt elää yhdessä, huolimatta siitä, että hän on siittänyt 4 kappaletta lapsia hänen kanssaan ja syytti vielä siitä, että hän on hirttänyt lapsensa Pohjoisessa sijaitsevassa läänissä"*. Lainaus on seppä Henrich Äjon esittämästä syytöksestä kärjäpöytäkirjassa.

Paavo kuitenkin todisteli olevansa kunniallinen kansalainen, sillä lautamiestenkin mukaan hän oli *"noin 6 vuotta sitten hankkinut todistuksen Savosta ja että hän oli esittänyt sen Sakkolan Pappilassa pidetyillä Rovastinkäräjillä, jolloin Rovasti oli antanut määräyksen siitä, että hänen sallitaan menevän Herran Ehtooliselle, jota hän myös aina siitä saakka on tähän karkeaan solvaukseen asti toisten kanssa Jumalan seurakunnassa Nauttinut"*. Miten Paavo oli Savosta asti 6 vuotta aiemmin todistuksensa hankkinut, oliko hän taas matkannut Savoan ja takaisin? Mutta v. 1687 hän oli taas haastettuna käräjille, nyt yhdessä poikansa "Peckon" kanssa. Kirjuri on kirjannut Paavon nimeksi "Peldo Pawo eller Kähköin i Saris" Hän oli siis Peltosen Paavo eli Kähkönen Saaroisista. Pekka-poika oli särkenyt vieraan varaston oven lukon, varastanut pyssyn ja uhannut talon emäntääkin. Paavolla taas oli vanhoja selvittämättömiä asioita lampaannahoista. Kumpikaan ei kuitenkaan tullut käräjille, ja sakkoja saivat. Näin sukututkimuksen kannalta on mukavaa, että kaikki esi-isät eivät ole olleet aivan nuhteettomia.

Miksi Paavolla on lisänimi Kähkönen? Kähkösiä on muuttanut Kuopion seudulta Tavisalmelta ja Pellosniemeltä Kannakselle lähinnä Hiitolaan, mutta heidän etunimissään ei esiinny Pekkaa eikä Paavo."Kähkösten juurilla" kirjan mukaan Pekka Paavonpojan jälkeläiset näyttävät muuttaneen pois Pellosniemen Kähkölästä 1660–1670 lukujen vaihteessa eli juuri silloin, kun Pål Peldo kertoo tulleensa Kuopion pitäjältä Savosta Taipaleen alueelle. Kuitenkin Kähkösen sukuisia Pekka Pekanpoikaa ja Paavo Paavonpoikaa esiintyy käräjäjutuissa Pielisjärvellä juuri samoihin aikoihin, ja siellä myös voidaan sukua seurata eteenpäin. On siis todennäköistä, että Kähkösten Pekka ja Paavo-nimiset jälkeläiset ovat siirtyneet Pohjois-Karjalaan eivätkä Kannakselle. Juvalla mainitaan 1660-luvulla renkeinä sekä Pekka Pekanpoika että Paavo Kähkönen, ja molemmilla on myös puoliset. Heidän myöhemmistä vaiheistaan ei ole tietoa. Ehkä unohdamme mahdollisen Kähkös-alkuperän.

Vuosina 1686 – 1696 Paavo Peltonen (Påhl Peldonen) asuu jo Saaroisissa populina eli tilattomana talonpoikana, hän kykenee maksamaan veroa yhdestä savusta, samoin kuin Saaroisten ainoa talollinen (bonde) Heikki Hyytiäinenkin. V 1689 savuveroluettelossa mainitaan populina myös Petter Peldoin sekä v.1692

Peter Pålsson Peldonen, eli käräjillä mainittu pikkurötöksiä tehnyt Pecko. Tämän jälkeen Pekasta ei ole mainintoja, mutta isä-Paavo esiintyy edelleen veroa maksavana populina vielä vuonna 1696. Vuodet 1696–97 tunnetaan suurina kuolonvuosina, jolloin jopa 30 % Suomen asukkaista kuoli nälkään ja tauteihin. Savuveroluettelot ovat aika lohdutonta luettavaa tältä ajalta. Saaroistenkin kaksi muuta populia ovat köyhiä ja käyvät kerjuulla. Muissakin kylissä on paljon kuolleita tai ”rutiköyhiä, jotka eivät kykene maksamaan veroa eikä kärjäkappoja”. Paavon kuolinaikaa ei tiedetä, ei myöskään sitä minne Pekka on joutunut. Sen sijaan kantaisämme Paavo syntyy juuri näinä ankeina aikoina eli v.1692 henkikirjatietojen mukaan. Kirkonkirjoissa tosin väitetään, että kun Jaamassa talollinen Paavo Peltonen (B Paul Peldonen) haudataan 19.11.1758, niin hän olisi ollut peräti 82 v 6 kk ikäinen, - ja siis syntynyt jo v. 1676. Kirkonkirjoihin syntymä-, vihki- ja kuolintietoja ruvettiin Sakkolassa kirjaamaan vasta vuodesta 1735 lähtien. Valitettavasti missään asiakirjoissa ei mainita Paavon isän nimeä. Ajallisesti isäksi ei oikein sovi vanha ”Kuopion” Paavo, koska vihkitietojen perusteella hän olisi tuolloin jo ollut lähes 70-vuotias. Poikansa Pekka näyttäisi syntyneen 1660-luvulla ja sopisi siis kantaisämme isäksi. Ainakin Paavo antaa vanhimmalle pojalleen nimeksi Pekka eli siis oletetun isoisän nimen.

Vuoden 1724 henkikirjassa kantaisämme Paavo mainitaan 32-vuotiaana perheellisenä Sakkolan ”Wanhajamassa”. Perheeseen kuuluu vaimo Valpuri Laurintytär 27 v ja poika Pekka 6 v ja tytär Maria 1,5 v. Vanhajaaman kylässä asuu toinenkin perhe: Lars Ahtiain eli Lauri Ahtiainen 36 v, vaimo Johanna Juhontytär 32 v ja poika Yrjö 5 v. Näistä kummastakin perheestä henkikirjoittaja mainitsee: ”Nämä kaikki voivat oikein hyvin mikäli kuin kerrottu taloudellisesti, mutta eivät omista vesilaitetta, muutoin omistavat surkean maaperän keskenään ja kuten mainittu kalastavat Suvantojärvellä”.

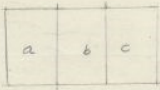
Kysymyksiä, joihin yritän vastata kirjoitukseni II osassa:

Miten Paavo on saanut viljeltäväkseen tilan ”Wanhajamassa”, paikasta, joka osoittautuu myöhempien karttojen mukaan Metsäpirtin Vanhakyläksi Viisjoen varrella? Kuka on Paavon vaimo Valpuri? Löytyykö Pekasta mitään lisätietoja?

Kirjallisuuslähteitä:

Historiallinen arkisto II, 1868 (J. Krohn), Metsäpirtti (toim. M. Kähäri), Sakkolan historiaa (V Kaasalainen), Vanhan Suomen lahjoitusmaat (J. Paaskoski) Otteita tuomiokirjoista (suom. Anja- Kaisa Miettinen).

CHARTA
öfver
WANHAJAMA Å 1779
Belagne uti Sackula
och Kexholms Länna
Provinca, samt Her Baron
och Hæff Banguverens
Höranse Soels ka. kätllag
ning af Mätte Åhr 1779 af H. H. H. H. H.

v.1779 Wanhajama, AB: Ahtiaisten ja Peltosten talot Viisjoen varrella